

Årsrapport

Läsåret 2018/2019

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Inledning (björn)	2
Sammanfattning (Samordnarnas slutsatser)	2
Verksamhetsberättelse	3
Organisation	3
Metod- och organisationsutveckling	3
Rapport och metodgranskning	3
Självskattning	4
Överlämningsmötet	4
Genomförda aktiviteter	5
Introduktionsutbildning av nya observatörer	5
Kick off hösten 2018	5
Kick off våren 2019	6
Analys av resultat	7
Enkät	7
Observationer	7
Enheternas upplevelse och nytta	7
Identifiering av utvecklingsområden inför kommande läsår	8

Inledning

Våga Visa är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan fyra kommuner i Stockholmsområdet: Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby och Danderyd. Syftet med samarbetet är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola.

Våga Visa

- Baseras på läroplaner för förskola och skola
- Utgår från ett barn- och elevperspektiv
- Stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- Jämför kommunernas förskolor och skolor
- Sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling

Samarbetet startade 1998 med observationer i grundskolan. Från och med år 2006 har samarbetet namnet Våga Visa. Metoderna omfattar idag observationer från förskola till gymnasieskola där varje enhet som observeras även gör en självskattning. I Våga Visa ingår även en gemensam elev- och föräldraenkäter i vilken tio stockholms kommuner.¹

Årsrapporten beskriver arbetet läsåret 2018/2019. Rapporten har skrivits gemensamt av de fyra kommunernas samordnare för Våga Visa.

Styrgruppen består av: Johan Harrysson (Danderyd), Susanne Nord (Nacka), Fredrik Casparsson (ht18) respektive Linda Ekstrand (vt19) (Sollentuna), Astrid Täfvander (Upplands Väsby).

Samordnargruppen består av: Eva Hoas (Danderyd), Susanne Arvidsson Stridsman, även koordinatör (Nacka), Mimmi Forsgren (Sollentuna), Björn Axén (Upplands Väsby).

Sammanfattning

Den nya metoden har införts med gott resultat. Samordnare, observatörer och verksamheter anser att metoden blivit bättre. De nya rapportunderlagen bidrar till bättre och tydligare bedömningar och det kollegiala samarbetet har fått allt större betydelse. Det är viktigt med att få observatörer i olika kommuner i samma observationslag. Det behövs fler observatörer och gärna fler kommuner.

¹ Danderyds, Ekerö, Nacka, Norrtälje, Sollentuna, Täby, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Vallentuna och Värmdö.

Antalet observationer har minskat på grund av att tillgången på observatörer har minskat, framför allt i förskolan. Skolinspektionens regelbundna tillsyner påverkar också hur många skolor som observeras.

Utbildningarna håller en hög kvalitet och får goda omdömen av deltagarna. De upplever att kompetensutvecklingen ger mervärde både i arbetet som observatör och i ordinarie arbete.

Enkätresultatens tydligaste mönster är hur resultatet faller ju äldre barn eller elever det handlar om med årskurs 3 elever som undantag som har lika högt resultat som förskolan. För alla svarsgrupper är det högsta resultatet för *Nöjdhet* (Övergripande frågor) med undantag årskurs 3. Det lägsta resultatet är för *Ansvar och inflytande* för alla svarsgrupper utom Förskola där det är *Styrning och ledning*.

Förskolans starkaste resultat utifrån observationerna är *Normer och värden* följt av *Styrning och ledning*. Förskolans svagaste resultat är *Ansvar och inflytande*. Grundskolans starkaste resultat är *Styrning och ledning* och det svagaste *Bedömning och betyg*.

Endast en gymnasieskola observerades och kan således ej generaliseras.

Verksamhetsberättelse

Organisation

Under läsåret 2018/2019 har 34 förskolor och skolor observerats. Totalt har 46 observatörer observerat varav några två eller flera gånger. Antalet genomförda observationsdagar, beräknat per observatör, under läsåret var 440.

Tabell 1: Antal observerade enheter och totalt antal observationsdagar

Termin	Antal förskolor och skolor	Antal observationsdagar
Våren 2017	25	381
Hösten 2017	18	239
Våren 2018	17	205
Hösten 2018	15	202
Våren 2019	17	238

Tabell 2: Antal förskolor och skolor som observerats per kommun

Kommun	Hösten 2018	Våren 2019
Danderyd	3	2
Nacka	7	8
Sollentuna	1	3
Upplands Väsby	4	4
Summa	15	17

Metod- och organisationsutveckling

Den förändrade metoden infördes höstterminen 2018. De stora förändringarna var förenklad rapport med slutsatser med kortare tid för skrivande, verksamhetens självskattning istället för enkät till medarbetare samt struktur för överlämningsmötet.

Metodboken har bytt namn till "Handbok för observatörer" och renodlats. Ett styrdokument med regelverk, rollfördelning och arbetsprocesser togs fram under hösten.

Samordnargrupper tog fram flera mallar för bland annat information till enheter som ska observeras och struktur för överlämningsmötet.

Rapport och metodgranskning

Omställningen för observatörerna med den nya formen på rapporten gick i stort sett smidigt. Svårigheten låg i att inte göra de långa beskrivningarna i rapporten utan att formulera en slutsats som kunde förstås av verksamheten. Observatörerna tycker i hög grad att den nya metoden fungerar väl. De uppskattar rapportunderlaget, och tycker att det gick snabbare att sammanställa rapporten. Rapportunderlaget är observatörernas arbetsmaterial och är strukturerat utifrån bedömningsaspekterna och observationsmoment (samtal, dokument, lektions-/verksamhetsbesök). Syftet med att ha ett strukturerat rapportunderlag är för att ge observatörerna och samordnare ett stöd för att kvalitetssäkra observationen.

Rapportunderlagets funktion har haft en del barnsjukdomar då observatörerna t.ex. redigerat texten innan den skickats till samordnare eller skrivit i rapportunderlaget efter att observationen genomförts och inte under tiden som observationen pågick. Den har då inte använts som det arbetsinstrument som den är avsedd att vara.

Rapportunderlaget används av observatörerna för att dokumentera och analysera

- att alla aspekterna har observerats
- att alla tre delarna - besök i verksamheten, samtal, dokument - har beaktats
- hur många gånger som en händelse observerats
- skillnader i observationer mellan avdelningar/arbetslag/klasser

Rapport och rapportunderlag skickas till samordnare för metodgranskning och används av samordnare för att se om rapporten speglar det som observerats.

Metoden som ska ge en större säkerhet bygger på att

- alla observatörer fyller i sina observationer i rapportunderlaget minst en gång per dag
- observatörerna tillsammans går igenom rapportunderlaget minst en gång per dag för att reflektera tillsammans och identifiera luckor dvs vad behöver man fråga om eller fokusera på vid nästa besök eller samtal
- observatörerna tillsammans formulerar slutsatser utifrån rapportunderlaget till rapporten

- samordnaren läser rapporten och jämför med rapportunderlaget för att se om slutsatsen är förankrad i observationer.

Observatörerna har fått förtydligande information om syftet.

Självskattning

Den gamla självvärderingen som genomfördes av all personal innan observation togs bort och ersattes av en självskattning. Den skickas till den enhet som ska observeras och enheten ska själv göra en skattning utifrån bedömningsaspekterna och skicka till samordnaren i kommunen innan observation.

Flera observerade verksamheter har uttryckt att självskattningen varit bra. Syftet med Våga Visa är att ge verksamheterna stöd att hitta utvecklingsområden. Genom att verksamheten gör självskattningen av bedömningsaspekterna så förbereds verksamheten på observationen. En stor differens mellan självskattningen och observatörernas bedömning kan visa på bristande självkänedom.

Överlämningsmötet

Den nya metoden innebär att överlämningsmötet blir viktigare. Den nya rapporten är kortare och visar bara kortfattat grunden för observatörernas bedömningar. Under överlämningsmötet ger observatörerna sin bild bakom slutsatserna. Överlämningsmötet sker i dialogform och innehåller även sammanställning via spindeldiagram för verksamhetens ingående resultat - observation, självskattning och enkät till vårdnadshavare och elever.

Utvärdering

Efter varje observation görs en utvärdering med den observerade enheten och med observatörer. De visar att den nya metoden fungerat väl. Alla observatörer anser att materialet fungerat bra, 15 av 16 svar säger till och med mycket bra. Verksamheterna är nöjda med metoden.

Samordnargruppen bedömer också att rapporterna har blivit mer överskådliga och tydliga. Den nya metoden ger möjligheter att genomföra fler observationer på samma tid.

Genomförda aktiviteter

Introduktionsutbildning av nya observatörer

Introduktionsutbildning för nya observatörer genomförs i början av varje termin. Syftet är att de nya observatörerna efter genomgången utbildning ska ha en god förståelse och kompetens inom följande områden:

- uppdragets karaktär och observatörens roll
- att möta personal och elever under observation
- etik, sekretess och förhållningssätt
- att följa metoden
- hur en rapport ska skrivas och formuleras

Under hösten 2018 genomfördes utbildningen under en och en halv dag. Konceptet utvärderades efter genomförd utbildning och komprimerades därefter till att omfatta en heldag under början av vårterminen 2019. Utbildningen var uppskattad av deltagarna och fick genomgående bra omdömen i utvärderingarna vid båda kurstillfällena.

Totalt tillkom under läsåret 2018/2019 17 nya observatörer i samarbetet.

Kick off hösten 2018

I början av varje termin ordnas en kick off för observatörerna. Syftet är att stödja och utveckla observatörerna i sin observatörsroll och i frågor som är viktiga för kommande observationer.

Temat för höstens Kick off var digitala lärmiljöer och inleddes med föreläsningar verksamhetsvis för förskola respektive skola.

Förskolans lärare fick ta del av hur Tine Bergman har lagt upp arbetet med digitala lärmiljöer i sin undervisning på Linnés förskola i Sollentuna.

Undervisning är ett nytt begrepp i förskolan - "I utbildningen ingår undervisning".

Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Undervisningen ska utgå från ett innehåll som är planerat eller uppstår spontant eftersom barns utveckling och lärande sker hela tiden." SKOLFS 2018:50, s4.

Via bilder och konkreta exempel fick deltagarna ta del av hur 2,5-3-åringar får lära känna lärplattan, enklare appar för temat språk, fotografera med kameran, göra film i Puppets Pals, scanna qr-koder, skapa digitalt med app/ljusbord och leka fram ett lärande med Beebot. 3-4 åringarna fotograferar och redigerar, gör film via egna bilder gör egna koder via teckningar och börjar programmera och 5-åringarna gör egna filmer med ljud samt kommer in på programmeringsbegrepp som loop, algoritm, kretskort osv.

Skolans lärare fick beskrivet av Frida Lindell, Louise Klingstedt och Ditte O'Connor hur arbetet med STL (Skriva sig Till Lärande) fungerar i Sollentuna. STL är en forskningsbaserad metod som bygger på två delar:

Först och främst lektionsplanering utifrån STL-cirkeln och språkutvecklande arbetssätt, med formativ återkoppling elev-elev, lärare-elev i klassrummet. Därefter analys av din undervisning som lärare och kollegial återkoppling på din analys.

STL-cirkelns delar beskrivs i bilden till höger och deltagarna fick via bilder och konkreta exempel ta del av hur undervisningen lagts upp i olika åldersgrupper samt fyra olika typer av återkoppling:

- Uppgiftsrelaterad: vanligast, ytlig, rätt eller fel, sällan generaliserbar. Kan vara effektiv förlängningen.
- Processrelaterad Riktad mot de processer som används för att lösa en uppgift, exempelvis strategier för informationssökning eller analys, och denna återkoppling är i större utsträckning generaliserbar till andra uppgifter. Mest effektiv!
- Metakognitiv Stärker förmågan att driva sig själv. Det kan handla om att utveckla strategier för självvärdering och självdisciplin och att stärka elevens förmåga att ta ansvar för att skaffa sig återkoppling. Mest effektiv!
- Personlig återkoppling Vanlig, inte effektiv för att öka lärandet, riktar sig mot kollegan som person, svarar inte på frågan om hur kollegan skall göra för att nå målen. Inte effektiv alls - ibland motsatt effekt!

Därefter genomfördes ett "World Café" kring vad digital kompetens är för mig och hur det påverkar observatörsuppdraget i de olika verksamheterna samt grupparbete om observationernas form och innehåll och rapportträning, att läsa och analysera rapporter.

Kick off våren 2019

Den 30 januari 2019 firade Våga Visa-samarbetet sitt 20-årsjubileum i samband med vårterminens kick-off. Alla observatörer, rektorer och förskolechefer samt politiker från kommunerna var inbjudna att delta och dagens tema var "Hur observeras den pedagogiska och sociala tillgängligheten i verksamheten".

Förskolans lärare fick ta del av hur Anna Wennerkvist, specialpedagog och utvecklare på Specialpedagogiskt centrum i Danderyd stöttar kommunens förskolor i deras arbete och skolans lärare lyssnade på en föreläsning av Joanna Lundin, lärare, föreläsare och NPF-pedagog kring tillgängliga lärmiljöer i skolan. Under eftermiddagen genomfördes ett World Café där syftet var att lyssna och tänka tillsammans, utbyta erfarenheter, lyfta fram den gemensamma kunskapen samt stärka samsynen kring tillgängliga lärmiljöer utifrån frågeställningarna:

- Vad kännetecknar en tillgänglig social miljö?
- Vad kännetecknar en tillgänglig pedagogisk miljö?
- Vad kännetecknar en tillgänglig fysisk miljö?
- Finns skillnader mellan tillgängliga lärmiljöer ute och inne?
- Finns skillnader mellan tillgängliga lärmiljöer för grupp och individ?

Efter lite information från samordnarna vidtog Kick offens mer festliga inslag med underhållning av Improviationsteatern som sammanfattade sina intryck av observatörsrollen, vilket framkallade många igenkännande leenden och glada skratt. Till sist avslutades dagen med mingel där det serverades smittor och bubbel till alla deltagare.

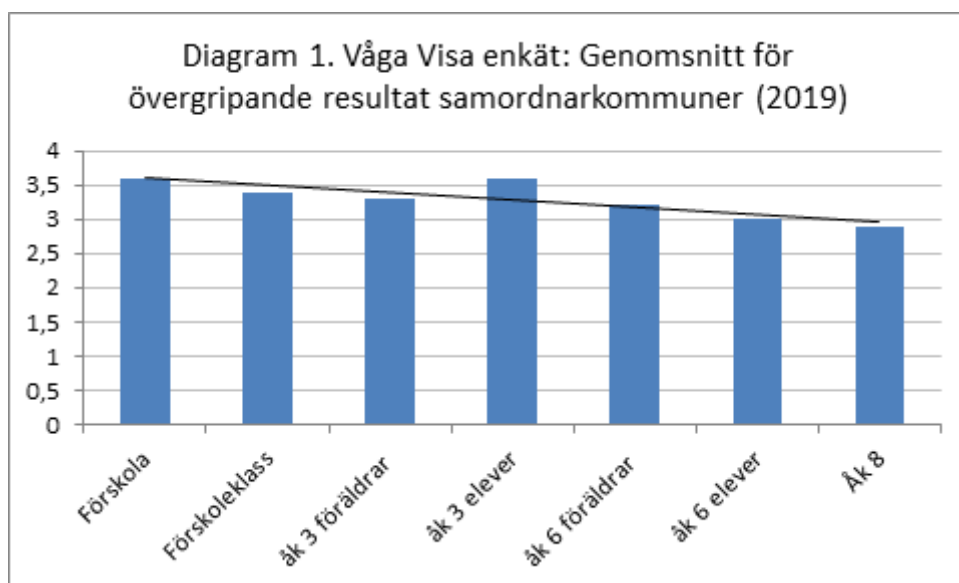
Analys av resultat

Enkät

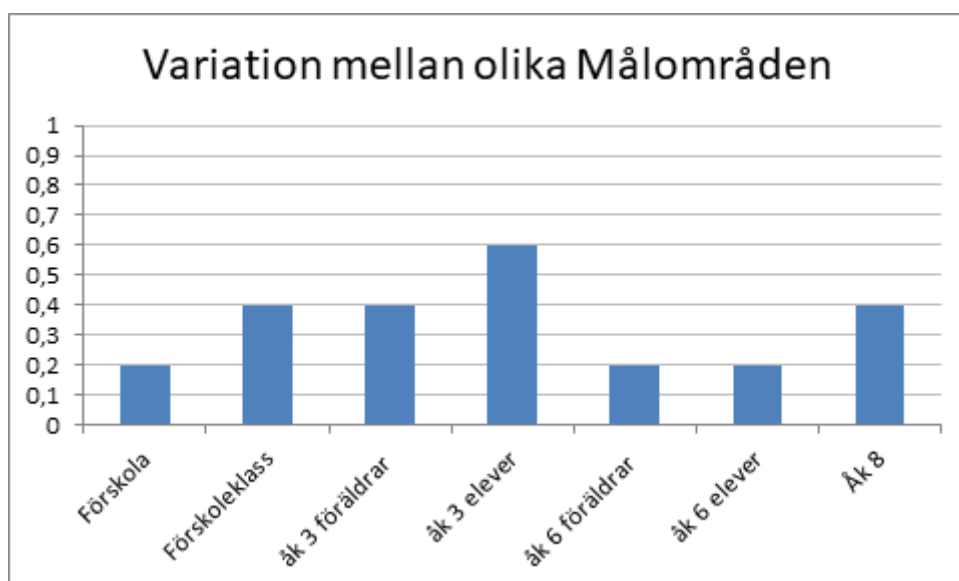
Högst resultat är *Övergripande frågor* (nöjdhet) för alla svarsgrupper utom årskurs 3 elever som istället har *Styrning och ledning* (där området endast gäller läraren). För årskurs 6 elever är området *Normer och värden* lika högt som *Övergripande frågor*. Det lägsta resultatet är för *Ansvar och inflytande* för alla svarsgrupper utom Förskola där det är *Styrning och ledning*.

Som diagram 1 visar finns ett tydligt mönster där resultatet är lägre för äldre åldrar med undantag för Elever i årskurs 3 vars resultat är det samma som för Förskola.

De olika svarsgrupperna uppvisar även olika mycket variation mellan Målområden.

I diagram 2 visas de olika svarsgruppernas variation mellan olika Målområden. T.ex. varierar det för årskurs 3 elever mellan 3,2 (Ansvar och inflytande) och 3,8 (Styrning och ledning).

Observationer

Resultatet av observationerna har kvantifierats sifferbedömningar samt antal och andel styrkor respektive utvecklingsområden. Se även tabeller nedan.

För förskolans del är de starkaste områdena *Normer och värden* respektive *Styrning och ledning* med ett medelresultat (3,2). Variationen är dock större i fråga om *Normer och värden* än för *Styrning och ledning*. Lägst resultat har *Ansvar och inflytande* (3,0). Detta område har även en mycket låg variation mellan kommunerna. Högst variation har *Styrning och ledning* (medelavvikelse 0,381) och lägst har *Ansvar och inflytande* (medelavvikelse 0,02).

Det vanligaste området som nämns som en stark sida är *Utveckling och lärande* (52 %). Medan *Styrning och ledning* är det minst vanliga området som stark sida (3 %). *Utveckling och lärande* är även den klart största kategorin för utvecklingsområden (60 %). Detta beror sannolikt på att *Utveckling och lärande* är det mest omfattande målområdet.

Notera att även om *Styrning och ledning* och *Normer och värden* har samma medelresultat (3,2) är *Normer och värden* mycket vanligare som stark sida (33 % respektive 3 %) medan få för utvecklingsområden kategoriseras som *Normer och värden* (8 %) men *Styrning och ledning* är den näst största kategorin av utvecklingsområden (22 %).

I fråga om grundskolan så är det starkaste området *Styrning och ledning* (3,2 %) och det svagaste *Bedömning och betyg* (2,8 %). Även *Ansvar och inflytande* har ett svagt resultat (2,9 %). Variationen är rätt stor inom båda områdena. De nämns sällan eller aldrig som starka sidor och rätt ofta som utvecklingsområden (18 % för båda).

Den största variationen är för *Normer och värden* (medelavvikelse 0,375) och lägst för *Styrning och ledning* (medelavvikelse 0,097).

De områden som oftast nämns under starka sidor är *Kunskaper* (32 %), *Normer och värden* (29 %) och *Styrning och ledning* (22 %). Det vanligaste bland utvecklingsområden är *Kunskaper* (28 %).

Endast en gymnasieskola observerades under läsåret. Se tabell "Gymnasium" nedan.

Förskola				
Målområde	Medelresultat	Medelavvikelse	Starka sidor	Utvecklingsområden
Utveckling och lärande	3,1	0,089	31 (52%)	38 (60%)

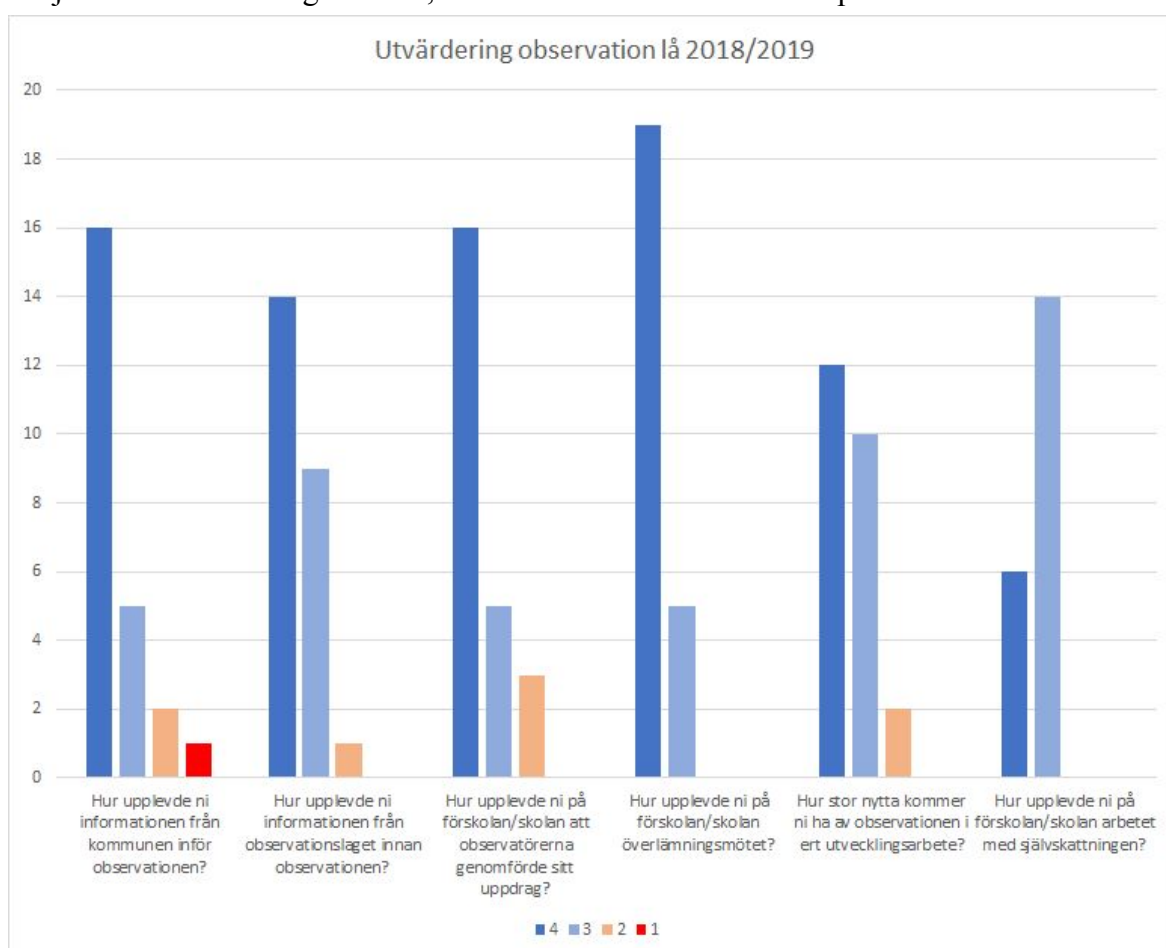
Ansvar och inflytande	3,0	0,020	7 (12%)	6 (10%)
Normer och värden	3,2	0,085	20 (33%)	5 (8%)
Styrning och ledning	3,2	0,381	2 (3%)	14 (22%)

Grundskola				
	Medelresultat	Medelavvikelse	Starka sidor	Utvecklingsområden
Kunskaper	3,1	0,208	13 (32%)	11 (28%)
Ansvar och inflytande	2,9	0,181	2 (5%)	7 (18%)
Normer och värden	3,1	0,375	12 (29%)	6 (15%)
Styrning och ledning	3,2	0,097	9 (22%)	6 (15%)
Fritidshem	3,1	0,106	5 (12%)	2 (5%)
Bedömning och betyg	2,8	0,203	0 (0%)	7 (18%)

Gymnasium			
	Sifferbedömning	Starka sidor	Utvecklingsområden
Kunskaper	3,4	1	
Ansvar och inflytande för elever	3		1
Normer och värden	3,5	1	
Styrning och ledning	2,5		1
Utbildningsval, arbete och samhällsliv	3,7	1	
Bedömning och betyg	2,5		1

Enheternas upplevelse och nytta

I direkt anslutning till överlämningsmötet får den observerade enheten göra en utvärdering av observationen. Det finns möjlighet att lämna kommentar till varje fråga. Den vanligaste kommentaren är positiv men det finns också kommentarer som visar på förbättringspotential. De är oftast kopplade till upplevt bemötande eller brist på information. I diagrammet nedan visas resultatet efter genomförda observationer under läsåret 2018/2019. Det finns ingen trend vid jämförelse med tidigare läsår, resultaten varierar relativt lite per läsår.

Identifiering av utvecklingsområden inför kommande läsår

Följande utvecklingsområden har utkristalliserats ur samordnargruppens analyser till årsrapporten samt omvärldsbevakning.

- Stödmaterialet och handboken ska uppdateras enligt den reviderade läroplanen för förskolan som börjar gälla från 1 juli 2019
- Fritidshemmet behöver få ett tydligare fokus i rapporterna för att säkerställa kvaliteten i observationen för årskurserna förskoleklass till årskurs 3.
- Fortsätta förankra och förfina metoden hos observatörerna. Framförallt hur rapportunderlaget används.
- Observatörer - behålla erfarna observatörer samt se över observationsledarrollen.